

SZKOLENIE DLA FUNKCJONARIUSZY POLICJI W RAMACH PROJEKTU LIFE15 GIE/PL/000758
MASZ PRAWO DO SKUTECZNEJ OCHRONY PRZYRODY
Poznań, 25-26.10.2018 r.

WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY

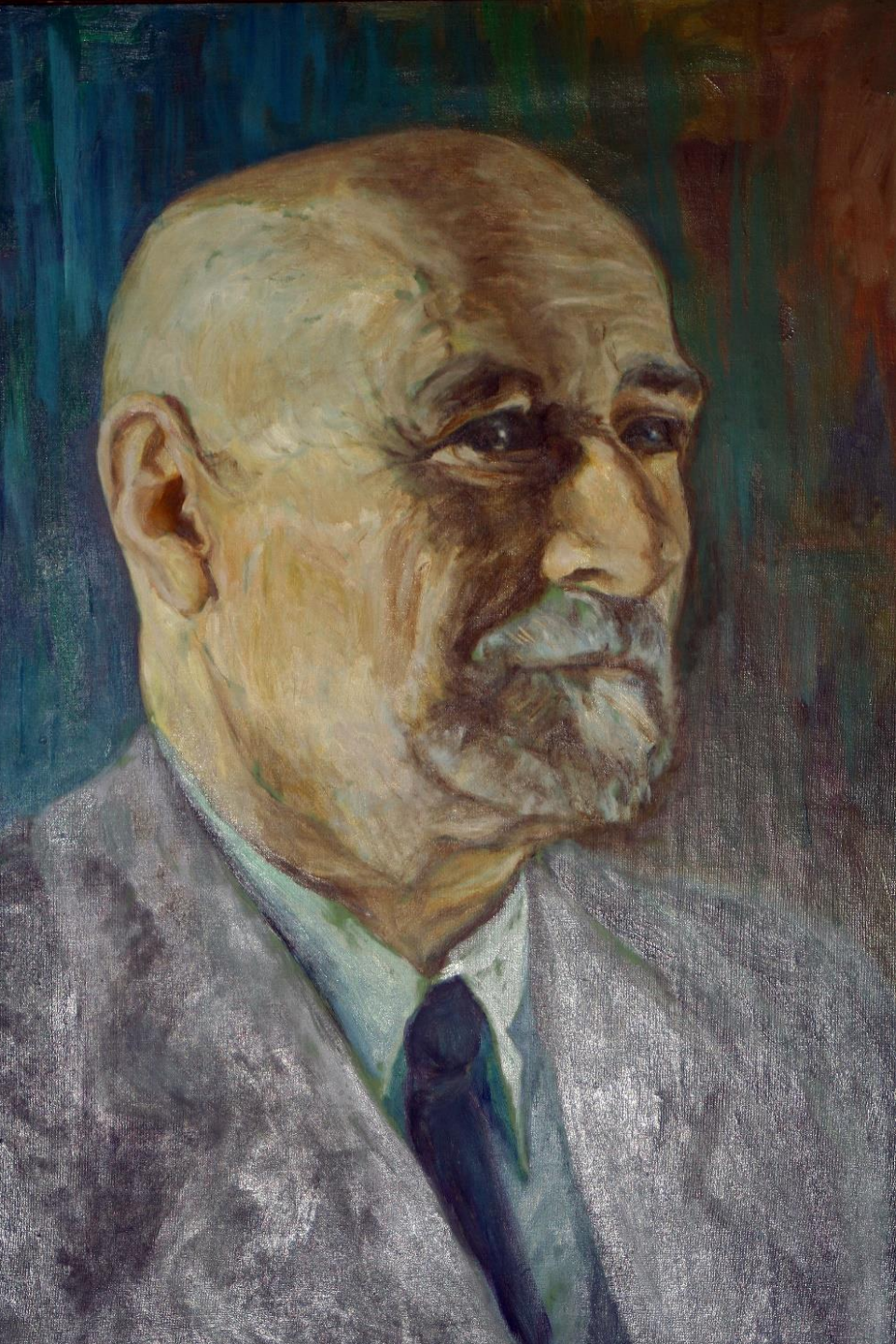
Identyfikacja występujących na terenie parku chronionych gatunków zwierząt i roślin
oraz problemy ich ochrony gatunkowej i strefowej

dr inż. Małgorzata Górna - główny specjalista ds. ochrony przyrody

Fot. M. Górna, 2017

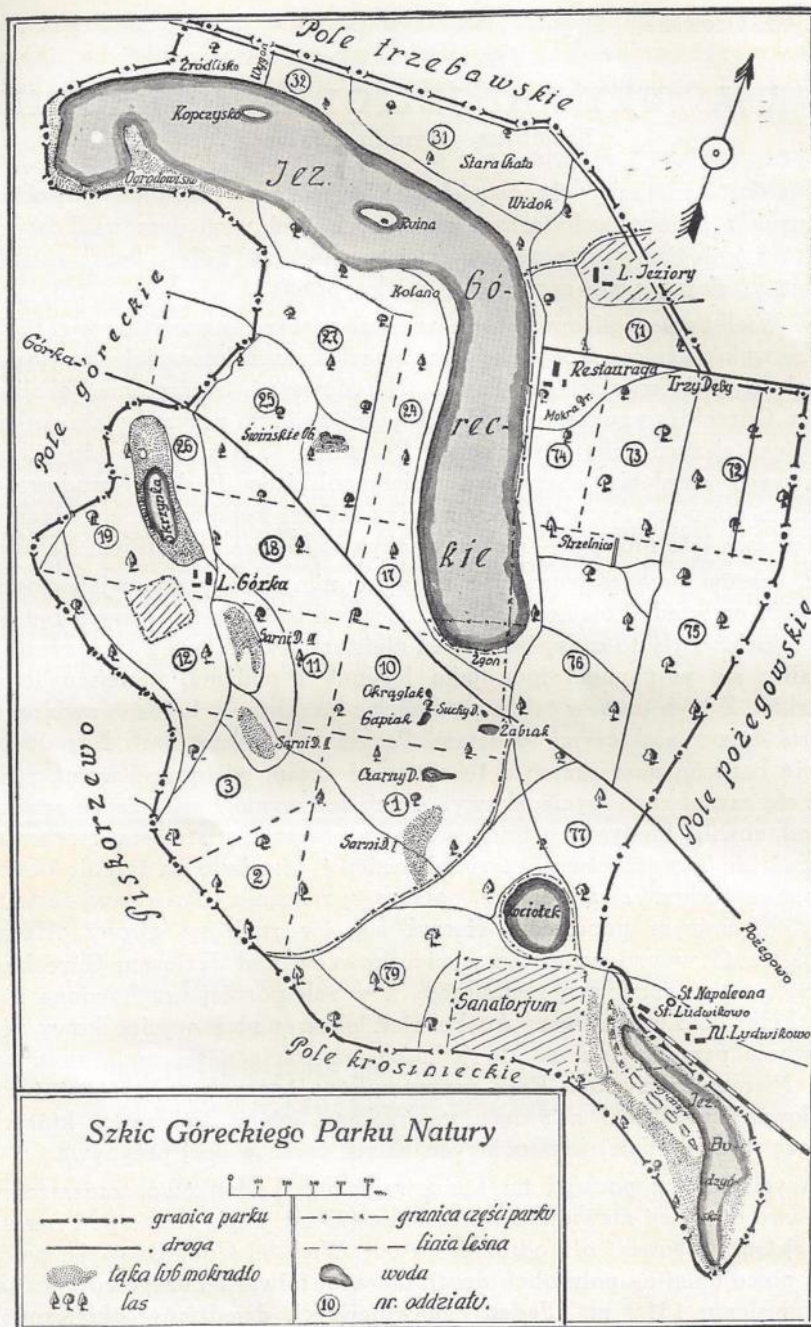
**Profesor Uniwersytetu Poznańskiego
Adam Wodziczko**

(08.08.1887 - 01.08.1948)

Przewodniczący Komitetu Ochrony Przyrody
w Poznaniu (1922 r.)

„ŻYWE MUZEUM FORM POŁODOWCOWYCH”

PARK NATURY NAD JEZIOREM GÓRECKIM
1939 r. (Jerzy Wojciech Szulczewski)

Z LASÓW NADLEŚNICTWA PUSZCZYKOWO I LUDWIKOWO
UTWORZONO PIERWSZE REZERWATY PRZYRODY

1933 r. – SYMBOLICZNE OTWARCIE WPN

DZIENNIK USTAW POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Warszawa, dnia 8 maja 1957 r.

Nr 24

ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW:

- 3 — z dnia 8 kwietnia 1957 r. w sprawie zmiany granic m. st. Warszawy oraz zmiany granic osiedla Zielonka w powiecie wołomińskim, województwie warszawskim 237
4 — z dnia 16 kwietnia 1957 r. w sprawie utworzenia Wielkopolskiego Parku Narodowego 237

114

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 16 kwietnia 1957 r.

w sprawie utworzenia Wielkopolskiego Parku Narodowego.

podstawie art. 14 ustawy z dnia 7 kwietnia 1949 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 25, poz. 180) zarządza się, co następuje:

§ 1. Tworzy się Wielkopolski Park Narodowy, zwany dalej „Parkiem”, położony w powiatach poznańskim i śremskim, w województwie poznańskim.

§ 2. W skład Parku wchodzi:

1) obszary ochrony rezerwatowej, położone w granicach Nadleśnictwa Państwowego Ludwikowo:

a) uroczyska: Wiry, Puszczykowo Górne, Jezioro, Budzyn, Górka i Dymaczewo, które obejmują łączną powierzchnię około 3010,67 ha, należącą do państwowego gospodarstwa leśnego wraz z położonymi wśród tego obszaru enklawami o powierzchni łącznej około 47,81 ha, w tym około 40,49 ha będącej własnością państwową (sanatorium „Staszycówka”) i około 7,32 ha własności niepaństwowej, oraz z wyrzynającymi się w ten obszar półenklawami, a mianowicie o powierzchni około 14,94 ha łąk należących do państwowych gospodarstw rolnych i około 1,80 ha terenu stanowiącego pas kolejowy około stacji kolejowej Osowa Góra, i terenem eksploatacji gliny o powierzchni około 7,98 ha w Pożegowie. Granicami zewnętrznymi powyższych półenklaw są: linia będąca przedłużeniem linii oddziałowych lasu 131/138 i 132/139 oraz linia przecinająca tor kolejowy, która jest przedłużeniem granicy lasu w oddziale 91 od strony południowo-wschodniej; w skład opisanego obszaru wchodzi również pas otaczający zachodnią część jeziora Góreckiego, obejmujący od południa teren od brzegu jeziora do granicy gruntów, znajdujących się pod uprawą rolną, od zachodu teren pomiędzy brzegiem jeziora i drogą o łącznej powierzchni około 3,1 ha należące do państwowego gospodarstwa rolnego;

b) uroczyska: Kątnik I o powierzchni około 166,69 ha i Puszczykowo Dolne o powierzchni około 302,88 ha należących do państwowego gospodarstwa leśnego wraz z położoną wśród tego obszaru enklawą o powierzchni około 0,16 ha i wyrzynającą się w ten obszar półenklawą o powierzchni około 3,81 ha łąk należących do mieszkańców wsi Wiry, ograniczoną od północy linią prostą, która łączy najdalej wysunięte na północny wschód i północny zachód kopce graniczne lasów państwowych w oddziałach 1 i 2 oraz pasem kolejowym po obu stronach toru kolei państwowej o powierzchni około 4,06 ha na odcinku przechodzącym przez lasy uroczyska Puszczykowo Dolne;

c) położone między uroczyskiem Kątnik I i uroczyskiem Puszczykowo Dolne grunty orne, łąki, pastwiska i lasy o łącznej powierzchni około 107,37 ha, należące do mieszkańców wsi Wiry i Łęczycza oraz do probostwa

szary gruntów należących do państwowego gospodarstwa leśnego:

- a) teren osady służbowej leśnictwa Wypalanki o powierzchni około 1,94 ha,
b) teren osady robotniczej o powierzchni około 1,94 ha we wsi Dymaczewo Stare;

3) przyległe do obszarów wymienionych w pkt 1 i 2 tereny w stosunku do nich rolę strefy ochronnej ograniczone następującymi liniami: północno-wschodnim brzegiem jeziora Rosnowskiego, drogą przez Rosnowo od toru kolejowego Trzebaw—Wiry, torem kolejowym do skrzyżowania z torem kolejowym Poznań—Mosina, północną granicą lasów do rzeki Warty, linią kolejową w odległości 100 m od prawego brzegu rzeki do kanału Mosińskiego, kanałem Mosińskim, drogą prowadzącą przez Nowe Dymaczewo, Łódź i Witobiel w kierunku Stęszewa, torem kolejowym Stęszew—Poznań do Lipna, drogą przez Dębno i Glińki w kierunku Chodowa do mostku na strudze płynącej z Konarzewa i strudą północno-wschodniego brzegu jeziora Rosnowskiego, łączeniem terenów zwartej zabudowy miast Mosina i Stęszewa.

§ 3. 1. Na obszarze Parku określonym w § 2 pkt 1 i 2 działania oraz wszelkie czynności gospodarcze, ich zakres i sposób wykonywania muszą być ściśle dostosowane do potrzeb i celów ochrony przyrody.

2. Ograniczenia wymienione w ust. 1 w stosunku do terenów zabudowanych i pozostających pod uprawą rolną lub pastwiskową nie dotyczą czynności gospodarczych, których wykonywanie konieczne jest ze względu na racjonalne użytkowanie tych terenów. Od decyzji dyrektora w sprawach uznania czynności za konieczne ze względu na użytkowanie terenu służy odwołanie do prezydium wódzkiej rady narodowej.

3. Ograniczenia wymienione w ust. 1 nie dotyczą czynności związanych z pozyskaniem surowca dla przemysłu ceramicznego na terenach obecnie eksploatowanych oraz na terenach stopniowo przekazywanych na ten cel, jak również terenów podlegających eksploatacji, nie na obszarze określonym w § 2 ust. 1, po wyeksploatowaniu powinny być przez użytkownika uporządkowane i oddane do stanu pozwalającego na ich zalesienie.

4. Minister Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, w porozumieniu z Ministrem Budownictwa i Przemysłu Maszyn, ustala każdorazowo termin zakończenia eksploatacji gliny na terenach określonych w ust. 3.

Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia 16 kwietnia 1957 r.

w sprawie utworzenia
Wielkopolskiego Parku
Narodowego

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 22 października 1996 r.

w sprawie Wielkopolskiego Parku Narodowego.

Na podstawie art. 14 ust. 7 i 10 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114, poz. 492, z 1992 r. Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 89, poz. 415, z 1995 r. Nr 147, poz. 713 i z 1996 r. Nr 91, poz. 409) zarządza się, co następuje:

§ 1. Wielkopolski Park Narodowy, położony w województwie poznańskim, zwany dalej „Parkiem”, obejmuje obszar 7619,82 ha.

§ 2. W skład Parku wchodzi następujące obszary:

- 1) kompleks główny — określony linią graniczną, która biegnie od punktu granicznego nr 2601 w kierunku północno-zachodnim zachodnią granicą działek nr 188L, 185L, 172L (arkusz 4, obręb Dębienko, gmina Stęszew), wschodnią granicą drogi Stęszew — Wypalanki, północno-zachodnią granicą działek nr 171L/3, 170L/3, 169L/3, 586, 585/1, 585/2, 585/3, 584, 583, 582 (arkusz 3, obręb Konarzewo, gmina Dopiewo), zachodnią granicą działek nr 532, 514/3 i 514/2, zachodnią i północną granicą działki nr 166L/2, zachodnią granicą drogi Dębienko — Chomęcice do narożnika działki nr 242/2, załamuje się w kierunku wschodnim i biegnie północną granicą działek nr 242/2, 242/1, załamuje się w kierunku południowo-wschodnim i biegnie północną i wschodnią granicą jeziora Chomęckiego (arkusz 2, obręb Chomęcice, gmina Komorniki) do punktu granicznego nr 2700, następnie w kierunku południowym do punktu granicznego nr 2704, południową granicą działki nr 192 do punktu granicznego nr 2719 (arkusz 1 i 2, obręb Rosnowko, gmina Komorniki), załamuje się w kierunku południowo-zachodnim i biegnie zachodnią granicą działek nr 107/2, 106/2, załamuje się w kierunku wschodnim i biegnie północną granicą działki nr 111, przecina drogę krajową nr 5, załamuje się w kierunku południowo-wschodnim i biegnie północno-wschodnią granicą działek nr 113, 99, 114/1, 114/2, 124/1, 289/1 (arkusz 2, obręb Trzebaw, gmina Stęszew), załamuje się w kierunku północnym i biegnie północną granicą działki nr 301, dochodząc do granicy jeziora Małego, dalej w kierunku północnym zachodnią granicą jeziora Małego do torów kolejowych Poznań—Wolsztyn, następnie wschodnią granicą torów kolejowych do północno-zachodniego narożnika działki nr 36/9, załamuje się w kierunku wschodnim i biegnie północną granicą działek nr 36/9 i 36/3, zachodnią granicą działki nr 38, północną granicą działki nr 41, zachodnią granicą działek nr 96L i 95L, przecina

działkę nr 20 (droga zakładowa), załamuje się w kierunku zachodnim i biegnie zachodnią i północną granicą działki nr 19/2 (arkusze 2 i 1, obręb Rosnowo—Szreniawa, gmina Komorniki), południową granicą torów kolejowych Poznań—Wolsztyn (arkusz 3, obręb Komorniki, gmina Komorniki, arkusze 2 i 6, obręb Wiry, gmina Komorniki) dochodzi do rzeki Wiry, załamuje się w kierunku południowym i biegnie zachodnią granicą rzeki Wiry (arkusz 3, obręb Wiry, gmina Komorniki, arkusz 1, obręb Łęczycza, gmina Komorniki), południową granicą działki nr 23, przecina w linii prostej działkę nr 1 i biegnie wschodnią i południową granicą działki nr 25, wschodnią granicą działki nr 36, północną granicą działki nr 46, południową granicą działek nr 50 i 53, północną granicą działki nr 48L/2 (arkusze 1 i 2, obręb Łęczycza, gmina Komorniki) dochodzi do granicy z obrębem Puszczykowo Stare (miasto Puszczykowo), następnie biegnie wschodnią granicą działek nr 48L/1, 53L, załamuje się w kierunku zachodnim i biegnie południową granicą działki nr 54L, zachodnią granicą działki nr 71/2, południową granicą działki nr 50L, południowo-wschodnią granicą działki nr 51L, południową i wschodnią granicą działki nr 52L, wschodnią granicą działki nr 55L, wschodnią i południową granicą działki nr 58L, wschodnią granicą działek nr 59L, 61L, 64L (arkusze 1, 2 i 19, obręb Puszczykowo Stare, miasto Puszczykowo), załamuje się w kierunku wschodnim i biegnie północną granicą działek nr 68L i 67L/1 (arkusz 1, obręb Jezioro, gmina Mosina), załamuje się w kierunku północnym i biegnie zachodnią granicą działki nr 63L/4, przecina działkę nr 752 i biegnie północną granicą działki nr 688/2, zachodnią, północną i wschodnią granicą działki nr 63L/3 (arkusze 18, 15 i 12, obręb Puszczykowo Stare, miasto Puszczykowo) załamuje się w kierunku wschodnim, przecina drogę krajową nr 430 i biegnie północną granicą działki nr 63L/7, załamuje się w kierunku południowym i biegnie wschodnią granicą działek nr 63L/7, 66L, 71L/3 (arkusze 9, 14 i 16, obręb Puszczykowo, miasto Puszczykowo), wschodnią granicą działek nr 71L/1, 5, wschodnią i południową granicą działki nr 76L, południową granicą działki nr 6 (arkusz 1, obręb Jezioro, gmina Mosina), wschodnią granicą działki nr 91AL/1, wschodnią i południową granicą działki nr 91BL/1, załamuje się w kierunku północno-zachodnim i biegnie zachodnią granicą działki nr 91BL/2, południową granicą działki nr 231, zachodnią granicą działki nr 235, północną

Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia 22 października 1996 r.w sprawie Wielkopolskiego Parku
Narodowego

LOGO OPRACOWANE PRZEZ
PROF. JANA BOGUMIŁA
SOKOŁOWSKIEGO – 1963 r.

na jej podstawie wydanych, Minister Przemysłu i Handlu może cofnąć udzielone zezwolenie na oznaczanie wyrobów znakiem rozpoznawczym.

Art. 7. Do wytwórców, składających nieprawdziwe oświadczenia, przewidziane w art. 3, stosują się postanowienia art. 140 i 142 kodeksu karnego.

Art. 8. (1) Kto oznacza, wbrew przepisom ustawy niniejszej lub rozporządzeń, wydanych na jej podstawie, wyroby znakiem rozpoznawczym, stwierdzającym ich polskie pochodzenie, podlega, jeżeli za czyn ten nie grozi kara surowsza, karze aresztu do lat 2 i grzywny do 10.000 zł lub jednej z tych kar.

(2) Tej samej karze podlega ten, kto wystawia na sprzedaż lub sprzedaje wyroby, wiedząc, że zostały one oznaczone znakiem rozpoznawczym wbrew powołanym przepisom.

(3) Obok kary sąd może orzec konfiskatę znaków i ich reprodukcji (blankietów, etykiet, szyldów, katalogów i t. p.).

Art. 9. Uprawnienia, zawarte w art. 1 i 3 ustawy niniejszej, Minister Przemysłu i Handlu może w całości lub w części przekazać wojewódzkim władzom przemysłowym lub instytucjom, mającym na celu popieranie wytwórczości polskiej.

Art. 10. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Przemysłu i Handlu oraz w odniesieniu do postanowień karnych Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 11. Ustawa niniejsza wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: *J. Jędrzejewicz*
Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki*
Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

274.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

U S T A W A

z dnia 10 marca 1934 r.

o ochronie przyrody.

Rozdział I.

Przedmioty i treść ochrony, parki narodowe, władze i Fundusz Ochrony Przyrody.

Art. 1. Ochronie podlegają twory przyrody, jako to: ziemia, jej ukształtowanie i formacje, jaskinie, wody stojące i płynące, wodospady, brzegi tych wód, zwierzęta, rośliny, minerały, skamieniałości — tak gatunki, jak zbiorowiska i poszczególne okazy, których zachowanie leży w interesie publicznym ze względów naukowych, estetycznych, historycznych, pamiątkowych, albo też ze względu na swoiste cechy krajobrazu, i które władza państwowa uznaje za podlegające ochronie.

Art. 2. Stosownie do rodzaju przedmiotów i celu ochrony, ochrona polegać może:

1) na czasowych lub nieograniczonych w czasie zakazach dokonywania bez zezwolenia władzy państwowej wszelkich lub istotnych zmian w przedmiocie lub w jego otoczeniu;

2) na zakazach używania i użytkowania przedmiotu, polowania, rybołówstwa, ścinania drzew, niszczenia roślin, zanieczyszczania wody, zmiany jej biegu, wydobywania ziemi, skał i minerałów;

3) na zakazach zbywania, nabywania i przewożenia oraz wywożenia zagranicę przedmiotów, objętych ochroną;

4) na zakazach umieszczania na danych przedmiotach lub danym obszarze tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych;

5) na zakazach wznoszenia budowli wogóle lub o pewnej wysokości albo jakości, urządzania zakładów przemysłowych, handlowych i t. p.;

6) na ograniczeniu dostępu do danego obszaru, wyjąwszy jego właściciela, użytkownika i posiadacza, ich służby i domowników;

7) na wykonaniu przez władze państwowe prac i urządzeń ochronnych, jako to: na wybudowaniu wałów, uregulowaniu spadku wód, zalesieniu obszarów, zasadzeniu lub zasianiu roślin, na umieszczaniu ogrodzeń, ogłoszeń, dotyczących ochrony i t. p.

Art. 3. Ograniczenia, wprowadzone na podstawie ustawy niniejszej, ciąży na każdym właścicielu przedmiotu i osobach, mających inne prawa na przedmiocie.

Art. 4. § 1. Właściciel nie może być wbrew swej woli obciążony obowiązkiem dokonywania prac, mających na celu ochronę przyrody lub ponoszenia ich kosztów. Koszty takie ciąży w braku odmiennych postanowień na funduszach, przeznaczonych na cele ochrony przyrody.

§ 2. Jeżeli jednak skutkiem dokonania takich prac i wkładów właściciel lub osoby, mające inne prawa na przedmiocie, odnoszą korzyści majątkowe bez ponoszenia kosztów, są obowiązani w miarę odnoszonych korzyści przyczyniać się do utrzymania urządzeń, wprowadzonych przez władze państwowe, a nawet sami ponosić koszty tego utrzymania.

§ 3. Udział w kosztach utrzymania oznaczy w braku zgody sąd grodzki miejsca położenia rzeczy trybem postępowania w sprawach niespornych.

Art. 5. § 1. Do wydawania zarządzeń, określających w myśl art. 1 i 2 przedmioty i treść ochrony, powołany jest właściwy ze względu na położenie przedmiotu wojewoda (Komisarz Rządu m. st. Warszawy), w stosunku zaś do przedmiotów na obszarach, pozostających pod zarządem administracji lasów państwowych, — wojewoda w porozumieniu z organem administracji lasów państwowych.

§ 2. Przed wydaniem zarządzenia wojewoda (Komisarz Rządu m. st. Warszawy) zasięga opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody.

Art. 6. § 1. Zarządzenia należy doręczyć właścicielowi przedmiotu oraz podać do wiadomości Państwowej Radzie Ochrony Przyrody.

HISTORYCZNE PRZEPISY PRAWA

1. Ustawa z dnia 10 marca 1934 r.
o ochronie przyrody
2. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1949 r.
o ochronie przyrody
3. Ustawa z 16 października 1991 r.
o ochronie przyrody
4. Ustawa z 16 kwietnia 2004 r.
o ochronie przyrody (ze zmianami)

DYREKCJA WIELKOPOLSKIEGO PARKU NARODOWEGO W PUSZCZYKOWIE

DYREKCJA WIELKOPOLSKIEGO PARKU NARODOWEGO W JEZIORACH – 1994 r.

Fot. J. Wyczyński

DYREKTORZY WIELKOPOSKIEGO PARKU NARODOWEGO (1/2)

Alojzy Młynarek

1957 - 1975

Jerzy Janilewicz

1975 - 1988

Zygfryd Kowalski

1994 - 2005

DYREKTORZY WIELKOPOSKIEGO PARKU NARODOWEGO (2/2)

Adam Kaczmarek

1989 - 1993

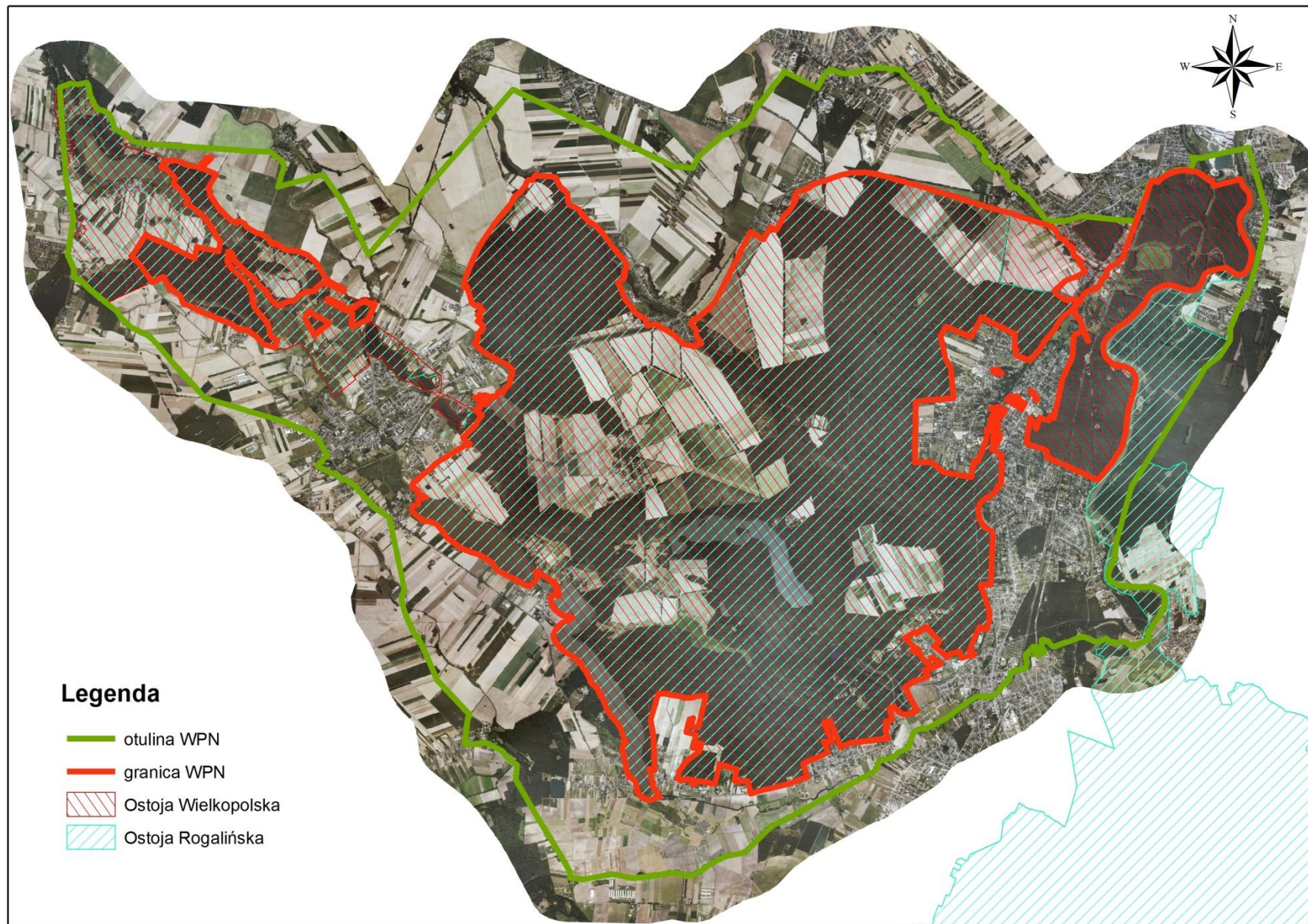
2005 - 2017

Zbigniew Sołtysiński

2017 – do chwili obecnej

- **LASY** – 4596 ha
- **WODY** (jeziora, rzeki, rowy) – 462 ha
- **POLA, ŁĄKI, PASTWISKA** – 2183 ha
- **INNE** (tereny zabudowane, nieużytki) – 350 ha

Wykresiono na podstawie mapy z 01.01.1998r.

Wykreślił: Sprawdził:

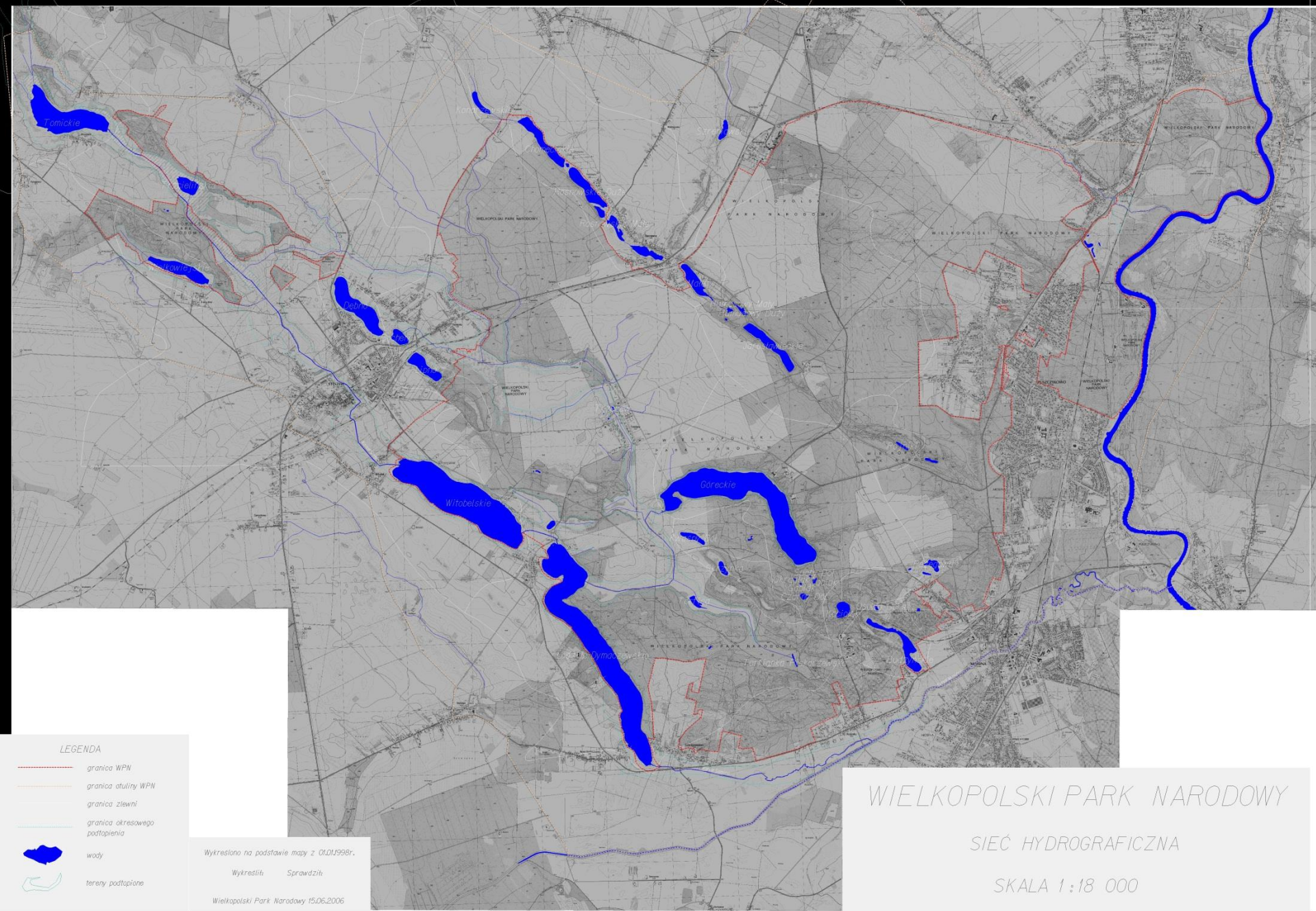
Wielkopolski Park Narodowy, 15.06.2006

WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY

MAPA TYPÓW EKOSYSTEMÓW

SKALA 1:18 000

LEGENDA

- granica WPN
- granica otuliny WPN
- granica zlewni
- granica okresowego podtopienia
- Wody
- tereny podtopione

Wykresiono na podstawie mapy z 01.01.1998r.

Wykresili Sprawdził:

Wielkopolski Park Narodowy 15.06.2006

WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY

SIEĆ HYDROGRAFICZNA

SKALA 1:18 000

PARK NARODOWY

ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody

Art. 8.1. Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1.000 ha, na których ochronie podlega **cała przyroda** oraz walory krajobrazowe.

2. Park narodowy tworzy się **w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych**, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

PRZEDMIOTY OCHRONY PRZYRODY W WPN

1. OBSZARY OCHRONY ŚCISŁEJ – 259,7 ha
2. OBSZARY OCHRONY CZYNNEJ – 4778,7 ha
3. OBSZARY OCHRONY KRAJOBRAZOWEJ -
2545,5 ha
(obszary rolnicze znajdujące się w gospodarczym
wykorzystaniu)
4. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN, ZWIERZĄT
I GRZYBÓW
5. POMNIKI PRZYRODY – 32 szt. drzew,
1 głaz narzutowy
6. EUROPEJSKA SIEĆ EKOLOGICZNA NATURA
2000:
  - Ostoja Wielkopolska PLB 300010
  - Ostoja Rogalińska PLH 300017

Fot. M. Górna

OBSZARY OCHRONY ŚCISŁEJ

1. Bagno Dębienko – 21,23 ha
2. Suche Zbocza – 3,54 ha
3. Bór Mieszany – 5,79 ha
4. Grabina im. prof. A. Wodniczki – 8,49 ha
5. Jezioro Góreckie – 64,62 ha (104,1 ha)
6. Jezioro Budzyńskie – 21,73 ha
7. Nadwarciański Bór Sosnowy – 12,64 ha
8. Las Mieszany na Morenie – 13,54 ha
9. Jezioro Skrzynka – 6,90 ha
10. Zalewy Nadwarciańskie – 5,51 ha
11. Pod Dziadem – 13,70 ha
12. Pojniki – 13,63 ha
13. Jezioro Kociołek – 8,50 ha
14. Puszczykowskie Góry – 9,73 ha
15. Sarnie Doły – 2,84 ha
16. Świetlista Dąbrowa na Wysoczyźnie – 5,19 ha
17. Trzcielińskie Bagno – 38,14 ha
18. Czapliniec – 4,01 ha

OBSZAR OCHRONY ŚCISŁEJ – KOCIOŁEK

Fot. M. Górna, 2018

OBSZAR OCHRONY ŚCISŁEJ – JEZIORO BUDZYŃSKI

Fot. M. Górna, 2018

OBSZAR OCHRONY ŚCISŁEJ ŚWIETLISTA DĄBROWA NA WYSOCZYŹNIE

Runo jest bardzo bogate, spotykamy takie gatunki jak:

- Wyka kaszubska (*Vicia cassubica* L.)
- Groszek czerniejący (*Lathyrus niger* Bernh.)
- Ciemiężyk białokwiatowy (*Vincetoxicum hiruninaia* Medik.)
- Kłosownica pierzasta (*Brachypodium pinnatum* L.)
- Lilia złotogłów (*Lilium martagon* L.)

Miejscami zwarte łany tworzy Kokoryczka wonna (*Polygonatum odoratum* (Mill) Druce) oraz Konwalia majowa (*Convallaria majalis* L.)

Fot. J. Wyczyński

OBSZAR OCHRONY ŚCISŁEJ – JEZIORO GÓRECKIE

Jezioro Góreckie – najpiękniejsze w parku jezioro rynnowe.
Na jeziorze znajdują się dwie wyspy: Zamkowa o powierzchni 1,35 ha i Kopczysko o powierzchni 0,71 ha

Fot. M. Górna, 2013 r.

OBSZAR OCHRONY ŚCISŁEJ POD DZIADEM

Piętro podszytu tworzy głównie:

- Leszczyna pospolita (*Corylus avellana* L.)
- Jarzab pospolity (*Sorbus aucuparia* L.)
- Głóg dwuszyjkowy (*Crataegus laevigata*)

W skład runa wchodzi:

- Borówka czarna (*Vaccinium myrtillus* L.)
- Konwalia majowa (*Convallaria majalis* L.)
- Szczawik zajęczy (*Oxalis acetosella* L.)
- Przyłuszczka pospolita (*Hepatica nobilis* Mill.)
- Pierwiosnka lekarska (*Primula veris* L.)
- Paprocie – Nerecznica samcza (*Dryopteris filix-mas* L.)
Orlica pospolita (*Pteridium aquilinum* L.)

Fot. J. Wyczyński

OBSZAR OCHRONY ŚCISŁEJ – POD DZIADEM

- powierzchnia 13,70 ha
- celem ochrony jest naturalny las dębowo-grabowy

Fot. K. Kanas

Fot. J. Wyczyński

Fot. J. Wyczyński

OBSZAR OCHRONY ŚCISŁEJ GRABINA IM. PROF. ADAMA WODZICZKI

powierzchnia: 8,49 ha

cel ochrony: *najbardziej naturalny zespół leśny Wielkopolskiego Parku Narodowego, las dębowo-grabowy, tzw. grąd.*

Relikt lasów, które zajmowały niegdyś znaczną część dzisiejszego Parku; wzorzec dla przebudowy drzewostanów WPN. *Stare 140-letnie graby pospolite, dęby bezszypułkowe i szypułkowe z domieszką innych gatunków liściastych reprezentują typowy grąd.* Osobliwością są rosnące pojedynczo *jarzęby brekinie (brzęki).* Podszyt stanowią głównie krzewy leszczyny. Bogate runo tworzą m.in.: *przytulia leśna, marzanka wonna, przylaszczka pospolita, gajowiec żółty, lilia złotogłów oraz storczyki - podkolan biały, gnieźnik leśny.* Warunki siedliskowe sprzyjają występowaniu licznych zwierząt bezkręgowych.

GRĄD ŚRODKOWOEUROPEJSKI OBSZAR OCHRONY ŚCISŁEJ „GRABINA”

POMNIKI PRZYRODY W WPN

W Wielkopolskim Parku Narodowym zarejestrowane są **32 drzewa - pomniki przyrody**.

Najwięcej z nich stanowią dęby szypułkowe. Ciekawy okaz znajduje się nad południowo-zachodnim brzegiem Jeziora Góreckiego. Stanowią go dwa potężne dęby szypułkowe, zrosnięte ze sobą pniami.

Jedyny pomnikowy dąb bezszypułkowy rośnie przy ścieżce spacerowej nad północno-wschodnim brzegiem Jeziora Góreckiego.

Obok dębów w Parku objęto również ochroną pomnikową 2 klony polne w pobliżu Jezioro Kociołek oraz 1 lipę szerokolistną niedaleko parkingu w Osowej Górze. Nieczęsto spotyka się pomnikowe okazy sosny zwyczajnej.

Jedyna taka sosna zachowała się niedaleko ujścia Wirynki do Warty. Posiada potężny pień z czterema rozgałęzieniami. Wiek tej sosny określa się na 200 lat.

POMNIKI PRZYRODY WPN

(stan na dzień 1.01.1998 r.)

LP	NR EWID.	DATA ZAREJESTROWANIA	ODDZIAŁ PODODDZIAŁ	PRZEDMIOT OCHRONY	WIEK	PIERŚNICA	WYSOKOŚĆ	UWAGI
1	35	21.08.1954	85 f	Dąb szypułkowy	210	102	27	
2	35	21.08.1954	86 a	Dąb szypułkowy	210	123	28	
3	37	21.08.1954	50 i	Dąb szypułkowy	290	155	32	
4	162	15.11.1956	1 l	Sosna zwyczajna	180	90	20	usychająca
5	163	15.11.1956	5 f	Dąb szypułkowy	170	148	20	
6	163	15.11.1956	5 f	Dąb szypułkowy (2)	150	92	20	
7	163	15.11.1956	5 h	Dąb szypułkowy (2)	170	92	18	
8	163	15.11.1956	5 h	Dąb szypułkowy (4)	170	120	22	
9	255	28.03.1957	89 b	Dąb szypułkowy	200			powalony
10	258	28.03.1957	90 f	Dąb szypułkowy	200			powalony
11	265	28.03.1957	90 j	Sosna zwyczajna (2)	290	82	24	suche
12	267	28.03.1957	90 h	Dąb szypułkowy	150	146	29	
13	268	28.03.1957	90 h	Klon polny	130	50	25	
14	269	28.03.1957	90 h	Klon polny	130	50	25	3 rozgałęzienia
15	363	28.03.1957	86 a	Sosna zwyczajna		75	28	sucha
16	364	28.03.1957	86 a	Sosna zwyczajna		78	28	sucha
17	644	28.03.1957	87 f	Dąb bezszypułkowy	210	126	20	
18	645	28.03.1957	91 k	Lipa serokolistna	150	80	22	
19	646	28.03.1957	91 j	Dąb szypułkowy	190	108	24	
20	646	28.03.1957	91 j	Dąb szypułkowy	150	80	25	
21	715	30.11.1965	50 h	Dąb szypułkowy	150	160	25	
22	716	30.11.1965	51 a	Dąb szypułkowy	190	96	27	
23	718	30.11.1965	136 b	Dąb szypułkowy	190	135	28	
24	724	30.11.1965	110 f	Dąb szypułkowy	190	115	22	
25	725	30.11.1965	125 A b	Dąb szypułkowy	290	150	19	
26	726	30.11.1965	8 d	Sosna zwyczajna	170	115	20	4 rozgałęzienia
27	728	30.11.1965	75 f	głaz narzutowy				

SOSNA ZWYCZJANA

Fot. M. Górna

KOLON POLNY

Fot. M. Górna

DĘBY SZYPUŁKOWE OBWÓD OCHRONNY OSOWA GÓRA

Fot. M. Górna

SDF dla Ostoi Wielkopolskiej wymienia jako główne przedmioty
ochrony następujące typy siedlisk przyrodniczych wymienione w Załączniku II
Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 2330 – Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi
- 3150 – Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*
- 3160 – Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne
- 3270 – Zalewane muliste brzegi rzek
- 6120 – Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*)
- 6410 – Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)
- 6430 – Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
- 6440 – Łąki selernicowe (*Cnidion dubii*)
- 6510 – Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- 7120 – Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji
- 7150 – Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*
- 7230 – Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- 9170 – Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)
- 9190 – Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*)
- 91E0 – Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*)
- 91F0 – Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)
- 91I0 – Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*)

Zbiorowiska półnaturalnych podmokłych łąk, powstałe w wyniku tradycyjnej gospodarki rolnej. Tradycyjnie koszone były raz w roku lub raz na dwa lata w celu pozyskania nie paszy ale ściółki dla bydła. Koszenia dokonywano jesienią, nie stosowano nawożenia i innych zabiegów technicznych.

Zagrożenia:

Intensyfikacja rolnictwa – melioracje odwadniające, nawożenie, podsiewanie wysokoproduktywnych gatunków traw paszowych (zanik bogactwa gatunkowego)

Zaniechanie użytkowania kośnego – rozwój zarośli olchowych i stopniowe przekształcenie w zbiorowiska leśne (zanik bogactwa gatunkowego)

Zmiany poziomu wód gruntowych – osuszenie lub zabagnienie terenu

ŁĄKI TRZEŚLICOWE

Zbiorowiska łąk trzęślicowych są siedliskiem wielu chronionych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt (głównie owadów). Dzięki obecności wielu okazale kwitnących bylin są cennym i barwnym elementem krajobrazu.

Reprezentatywne gatunki łąki trzęślicowej

Goryczka wąskolistna –
Gentiana pneumonanthe

Mieczyk dachówkowaty – *Gladiolus imbricatus*

Goździk pyszny – *Dianthus superbus*

Nasieńrzał pospolity – *Ophioglossum vulgatum*

Okrzyn łąkowy – *Laserpitium prutenicum*

Czarcikęs łąkowy – *Succisa pratensis*

Sierpik barwierski – *Serratula tinctoria*

Oman wierzbolistny – *Inula salicina*

Bukwica zwyczajna – *Betonica officinalis*

Olszewnik kminkolistny – *Selinum carvifolia*

Koniopłoch łąkowy – *Silaum silaus*

0 2 4 km

Legenda

6410_Łąki trzęślicowe

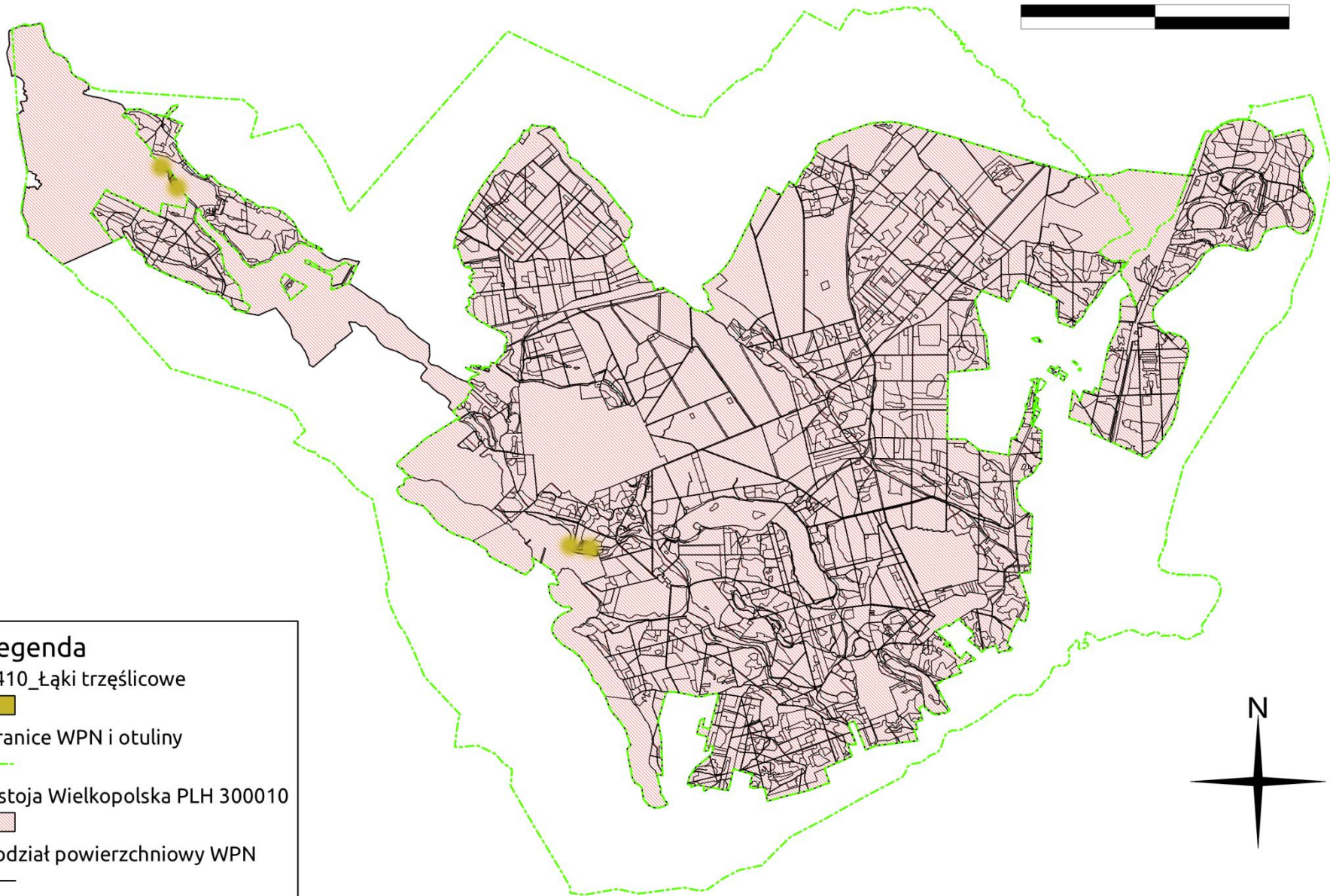
Granice WPN i otuliny

Ostoja Wielkopolska PLH 300010

podział powierzchniowy WPN

Łąki selernicowe są typem siedliska przyrodniczego związanym z dolinami dużych rzek, zwłaszcza ich dolnymi i środkowymi odcinkami, regularnie zalewanymi i przesuszczanymi między powodzią. Geneza i egzystencja tych łąk jest uwarunkowana procesami aluwialnymi z jednej strony, a z drugiej - oddziaływaniami antropogenicznymi. Są one bowiem zagospodarowane i ekstensywnie użytkowane, kośnie.

Zagrożenia:

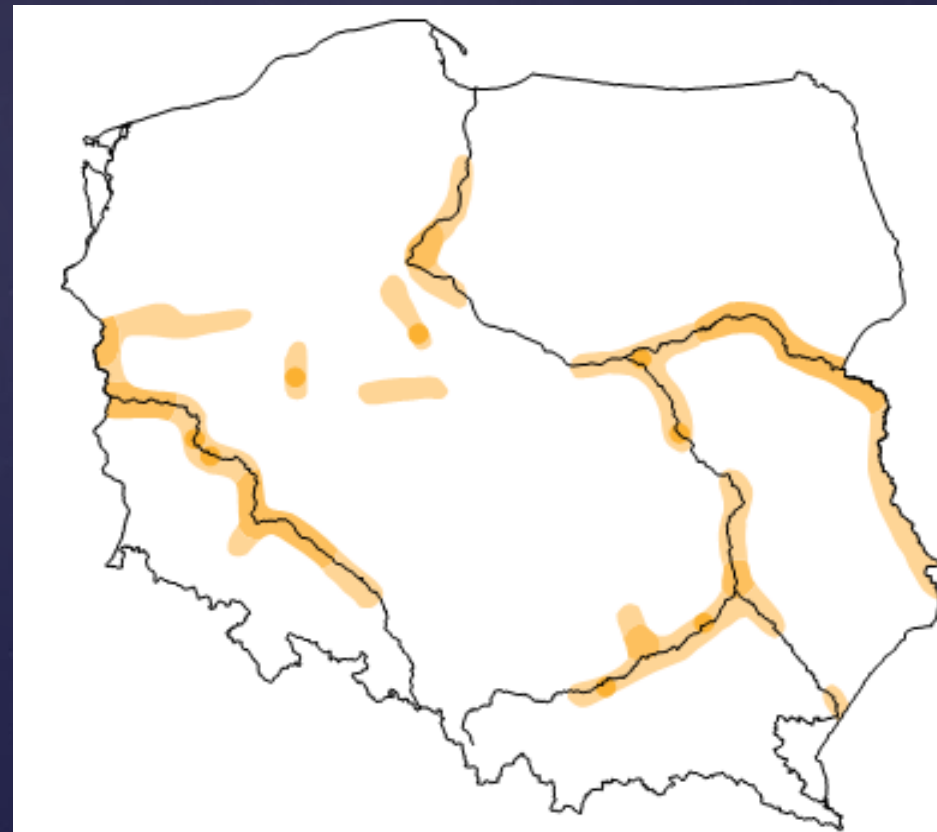
Antropogeniczne przekształcenia dolin, takie jak budowa obwałowań, pogłębianie koryta rzek, minimalizacja wylewów nawet ze średnich stanów wód, melioracje odwadniające

Zaprzestanie użytkowania łąk skutkuje przebudową ich składu gatunkowego. Najczęściej efektem zaniechania koszenia, przy jednoczesnym osuszeniu siedlisk, jest wnikanie trzcinnika piaskowego

Calamagrostis epigejos, szybko osiągnącego dominację i wypierającego cenne gatunki łąk selernicowych.

ŁĄKI SELERNICOWE

W Polsce ich rozmieszczenie ogranicza się tylko do dolnych i środkowych odcinków dolin dużych rzek, głównie Odry, Warty, Bugu, Narwi i Wisły. Łąki te stanowią często dogodne siedliska dla wielu rzadkich ptaków oraz licznych owadów w WPN na łąkach tego typu w ostatnich latach odbywają lęgi czajki i brodzie krwawodziobe.

Reprezentatywne gatunki roślin łąki selernicowej

Kosaciec syberyjski – *Iris sibirica*

Selernica żyłkowana – *Cnidium dubium*

Konitrut błotny – *Gratiola officinalis*

Fiołek mokradłowy – *Viola stagnina*

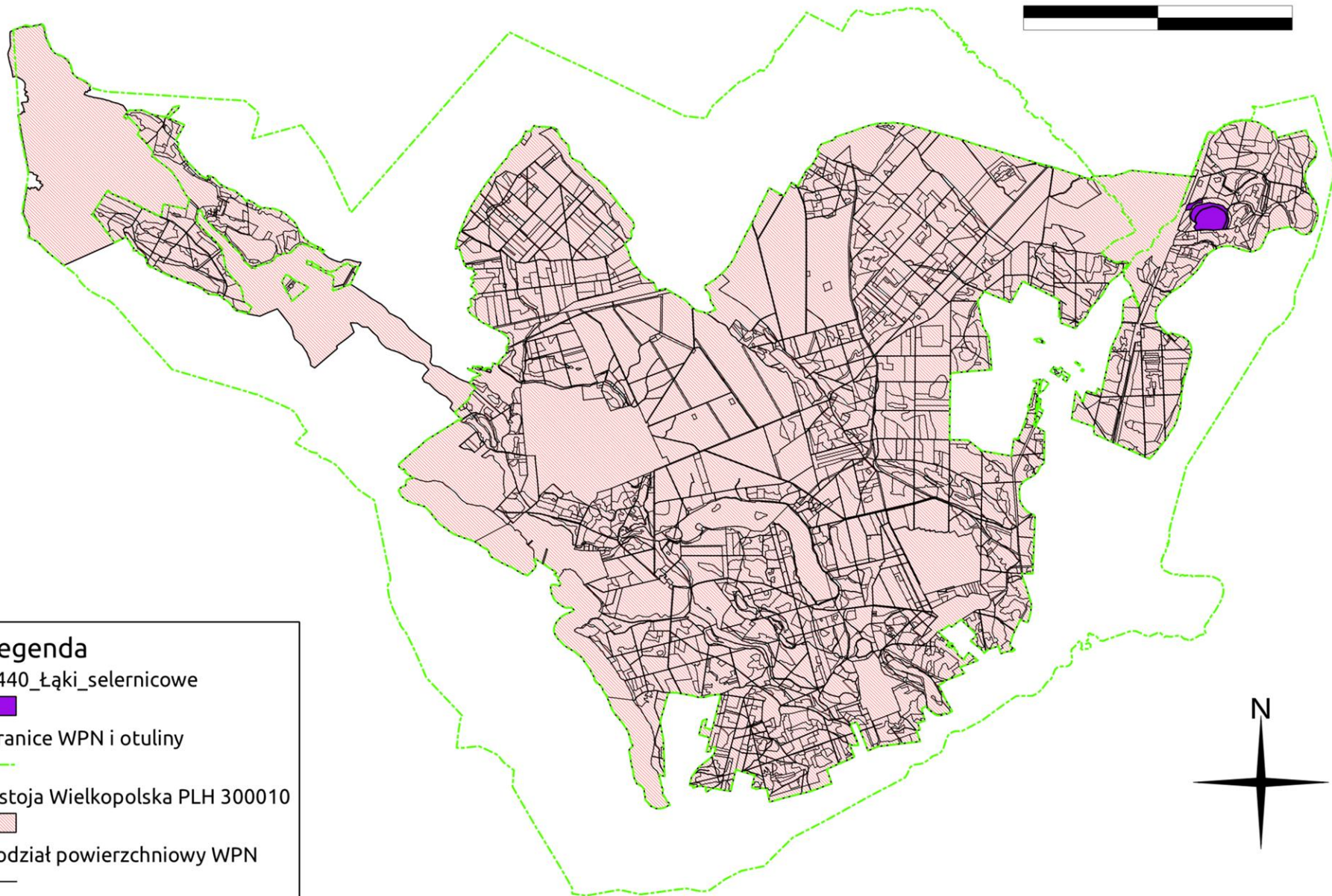
Wyczyniec łąkowy – *Alopecurus pratensis*

Krwiściąg lekarski – *Sanguisorba officinalis*

Groszek błotny – *Lathyrus palustris*

Legenda

6440_Łąki_selernicowe

Granice WPN i otuliny

Ostoją Wielkopolska PLH 300010

podział powierzchniowy WPN

ŁĄKA SELERNICOWA

Fot. M. Górna, 2015

TORFOWISKA WYSOKIE

Torfowiska wysokie w sensie ekologicznym należą do siedlisk skrajnych: cechuje je stałe wysokie uwilgotnienie, silnie kwaśny odczyn (pH 3,5 – 4,5), wyjątkowo niska trofia. Warunki takie powstają w wyniku całkowitego odizolowania przez warstwę torfu powierzchni torfowiska od wpływu wód gruntowych lub powierzchniowych i pełne uzależnienie roślinności od wody pochodzącej z opadów atmosferycznych. Dzięki temu torfowiska wysokie w stosunku do otoczenia stanowią odrębny, niezależny układ hydrologiczny. Torfowiska kotłowe wykształcają się zwykle w niewielkich bezodpływowych obniżeniach wytopiskowych, które często w całości są w stanie niezakłóconego wzrostu. Występują one głównie na Pojezierzu Pomorskim (szczególnie licznie na Pojezierzu Bytowskim) oraz Pojezierzu Mazurskim.

Znaczenie

Torfowiska wysokie retencjonują ogromne ilości wody (w sfagnowych torfach jej zawartość dochodzi do 97%, tj. więcej niż np. w mleku) Ze względu na skrajne warunki ekologiczne i siedliskowe są to biotopy wyjątkowo istotne dla zachowania różnorodności biologicznej. Występuje na nich wiele gatunków prawnie chronionych, rzadkich, zagrożonych wyginięciem, ponadto gatunki reliktowe, rosnące na granicy zasięgu geograficznego lub na oderwanych stanowiskach, wyspecjalizowane pod względem ekologicznym (np. torfowce czy owadożerne rosiczki)

Zagrożenia:

Melioracje odwadniające

Zmiany poziomu wód gruntowych

Zalesienia

Eksploatacja torfu

Składowanie śmieci i odpadów

Eutrofizacja środowiska (szczególnie wód gruntowych)

Reprezentatywne gatunki torfowiska wysokiego

Wełnianka pochwowata – *Eriophorum vaginatum*

Modrzewnica zwyczajna – *Andromeda polifolia*

Żurawina błotna – *Oxycoccus palustris*

Rosiczka okrągłolistna – *Drosera rotundifolia*

Turzyca bagienna – *Carex limosa*

Bagnica torfowiskowa – *Scheuchzeria palustris*

Torfowiec magellański – *Sphagnum magellanicum*

Bobrek trójlistkowy – *Menyanthes trifoliata*

TORFOWISKO WYSOKIE

GRĄDY WPN

- Grądy są typem ekosystemu leśnego, który w wyniku historycznej działalności człowieka utracił w Polsce największą część swojego pierwotnego areału.
- Przyczyniła się do tego wyjątkowa przydatność siedlisk grądowych do rolnictwa i osadnictwa, co doprowadziło do ich znacznego odlesienia.
- Ponadto siedliska grądów umożliwiały uprawę, niemal wszystkich mogących występować w Polsce gatunków drzew, to sprawiło, że znaczna część lasów tego typu została zamieniona na leśne zbiorowiska zastępcze, przeważnie z drzewostanami sosnowymi.
- Do dziś w WPN widoczne są skutki masowego wprowadzania sosny na siedliska lasów dębowo-grabowych. Mimo, że udział drzewostanów sosnowych maleje to stanowi on jeszcze ok. 70%. Warto zaznaczyć, że w roku 1827 wynosił on 99%, a w roku 1907 – 92%
- Grąd środkowoeuropejski stanowi jedno z siedlisk przyrodniczych zajmujących największy obszar w Wielkopolskim Parku Narodowym.
- Najlepiej wykształcone i zachowane fitocenozy *Galio sylvatici* – *Carpinetum* znajdują się w obszarze ochrony ścisłej „Grabina” nad Jeziorem Góreckim, natomiast w obszarze ochrony ścisłej „Pod Dziadem” spotkać można interesujące postaci degeneracyjno - regeneracyjne tego zespołu.

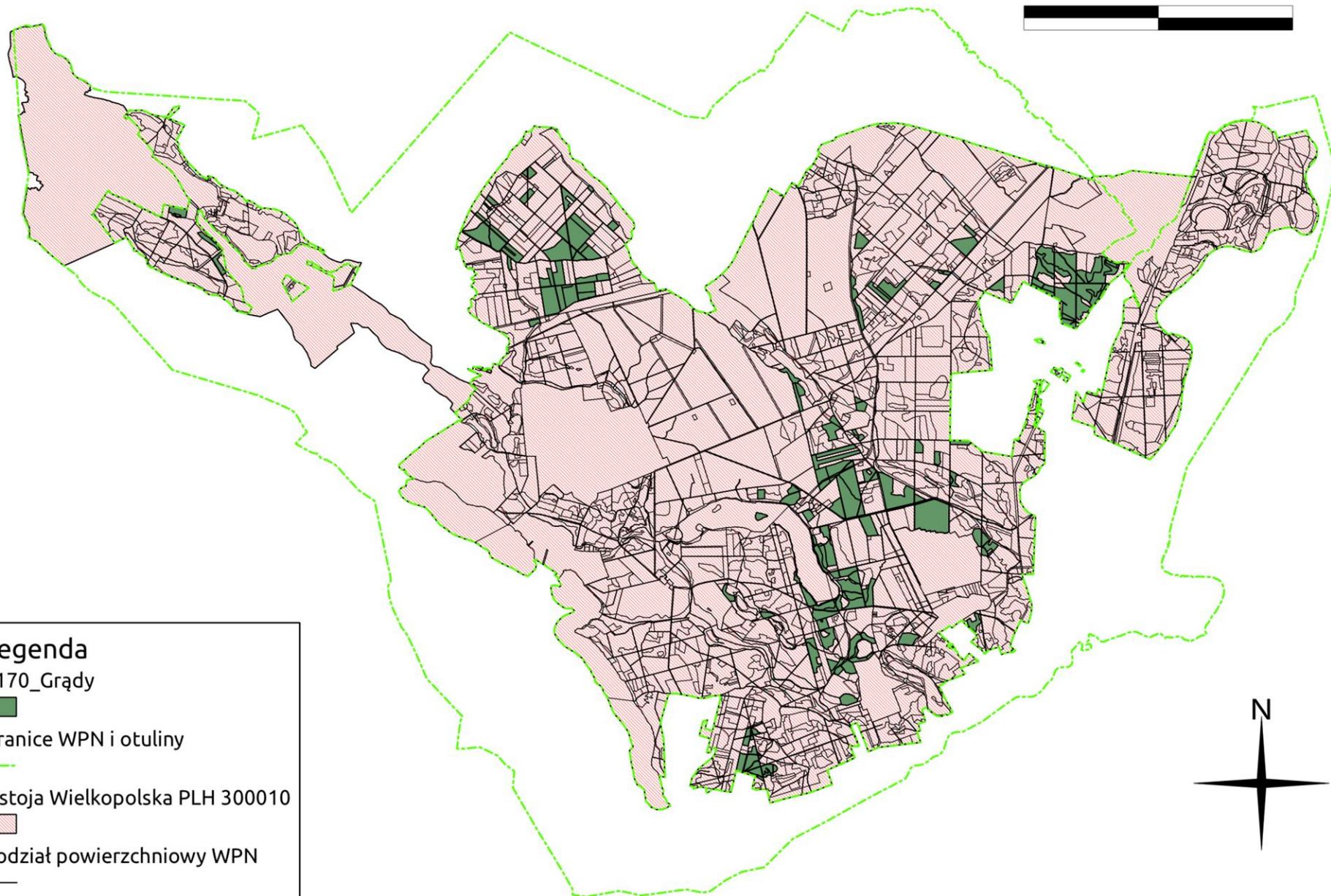

Reprezentatywne gatunki grądu środkowoeuropejskiego

Grab pospolity – *Carpinus betulus*
Dąb szypułkowy – *Quercus robur*
Lipa drobnolistna – *Tilia cordata*
Klon polny – *Acer campestre*
Jarzab brekinia – *Sorbus torminalis*
Przytulia leśna – *Galium sylvaticum*
Jaskier różnolistny – *Ranunculus auricomus*
Gwiazdnica wielkokwiatowa – *Stellaria holostea*
Zawilec gajowy – *Anemone nemorosa*
Gajowiec żółty – *Galeobdolon luteum*
Kokoryczka wielokwiatowa – *Polygonatum multiflorum*
Fiołek leśny – *Viola reichenbachiana*
Trędownik bulwiasty – *Scrophularia nodosa*
Żankiel zwyczajny – *Sanicula europaea*
Kopytnik pospolity – *Asarum europaeum*
Fiołek przedziwny – *Viola mirabilis*
Lilia złotogłów – *Lilium martagon*
Marzanka wonna (Przytulia wonna) – *Galium odoratum*
Przylaszczka pospolita – *Hepatica nobilis*
Gnieźnik leśny – *Neottia nidus-avis*

Legenda

9170_Grady

Granice WPN i otuliny

Ostoja Wielkopolska PLH 300010

podział powierzchniowy WPN

OZ BUDZYŃSKI

Fot. M. Górna

MURAWA NAPIASKOWA NA OZIE BUDZYŃSKIM

Murawy napiaskowe na Ozie Budzyńskim

Podłogowa rzeźba terenów Wielkopolskiego Parku Narodowego podyktowała na obszarze niemal wszystkich form krajobrazu, charakterystycznych dla pasa międzywiesi, zróżnicowaną i niejednorodną florę i faunę. Wzrost roślinności, w tym muraw napiaskowych, jest także zależny od warunków siedliskowych i występuje na nich murawy napiaskowe. Na szczególną uwagę zasługują siedliska piaskowe i występujące na nich murawy napiaskowe z roślinnością stepową. Zbiorowiska takie dominowały w naszej strefie klimatycznej już po ostatnim zlodowaceniu, gdy były dla nich dostępne ogólnie niedostępne przestrzenie. Wraz z ciepłymi klimatem i rosnącym lasem, zmiany zajęte przez roślinność stepową skurczyły się do niewielkich powierzchni strzępów stoku i dolin rzecznych, które człowiek w sposób ekstensywny wykorzystywał jako pastwiska.

Dzisiejsze zbiorowiska kserotermiczne zajmowały w Wielkopolskim Parku Narodowym powierzchnię ok. 20 ha. Obecnie ze względu na zmiany granic Parku i sukcesję własną ekosystemy te stają się tułaczne. Odmienność roślin tworzących barwny zbiorowiska muraw napiaskowych, ich przystosowanie do skrajnych warunków klimatycznych z wysokimi temperaturami i niską wilgotnością podłoża sprawia, że specyficzna jest także zasiedlająca je fauna. Wiele motyli i owadów podłoża sprząta, ze specyficzna jest także zasiedlająca je fauna. Wiele motyli i owadów podłoża sprząta, ze specyficzna jest także zasiedlająca je fauna. Wiele motyli i owadów podłoża sprząta, ze specyficzna jest także zasiedlająca je fauna.

Prace zmierzające do odtworzenia siedliska muraw napiaskowych, polegały na usunięciu roślinności drzewiastej i krzewiastej. Stosowano karczowanie oraz usuwanie pników poprzez frezowanie i ich spalanie, a następnie koszenie, wycinanie siewek drzew i krzewów, istotnym problemem było utrzymanie stromych stoków paproci zwojowych, w możliwie nienaruszonym stanie oraz usuwanie nasion siewek i drobnych odrostków kłosa jesionolistnego.

W efekcie przeprowadzonych zabiegów, już w pierwszym sezonie po usunięciu zakrzewień i drzew odnotowano zwiększony udział gatunków typowych dla muraw napiaskowych takich jak: Chaber nadreński (*Centaurea rhodantha*), Pięciornik piaskowy (*Potentilla anserina*), Wilczomlecz sosnka (*Euphorbia cyparissias*), przytula włosińska (*Galium verum*) czy Dzięwianka firsowa (*Verbascum lychnitis*). Podawanych z rejonu Ozi Budzyńskiego także w materiałach florystycznych zebranych w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. Prace związane z usunięciem roślinności drzewiastej V składowano przy udziale Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki wodnej oraz środków własnych Wielkopolskiego Parku Narodowego, w ramach realizacji projektu nr POIS-05.01.00-00-365/12 „Ochrona i silna sieć Natura 2000 oraz zagrożeń gatunków flory na terenie obszaru Ostoja Wielkopolska i Wielkopolskiego Parku Narodowego”.

Oza Budzyńska w latach trzydziestych XX w. - widok od strony południowo-wschodniej (fotografia archiwalna z książki J. Urbaskiego - Wielkopolski Park Narodowy).

Nadzwyczajnie rzadki i cenny gatunek rośliny - Centaurea rhodantha (Chaber nadreński) na murawie napiaskowej.

Pięciornik piaskowy (Potentilla anserina) - jeden z charakterystycznych gatunków muraw napiaskowych.

Wilczomlecz sosnka (Euphorbia cyparissias) - gatunek charakterystyczny dla muraw napiaskowych.

Przytula włosińska (Galium verum) - gatunek charakterystyczny dla muraw napiaskowych.

Dzięwianka firsowa (Verbascum lychnitis) - gatunek charakterystyczny dla muraw napiaskowych.

Chaber nadreński (Centaurea rhodantha) - gatunek charakterystyczny dla muraw napiaskowych.

Chaber nadreński (Centaurea rhodantha) - gatunek charakterystyczny dla muraw napiaskowych.

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Pięciornik piaskowy
Chaber nadreński
Zawciąg pospolity

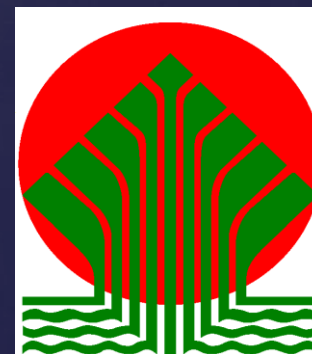

WNIOSEK ZREALIZOWANY ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W WARSZAWIE

Ochrona siedlisk i ginących gatunków flory Wielkopolskiego Parku
Narodowego poprzez hodowlę ex situ zagrożonych gatunków roślin oraz
wzmocnienie systemu monitoringu i zarządzania środowiskiem
przyrodniczym

(nr wniosku 1547/2013, nr umowy 888/2013/Wn-15/OP-WK/D o dofinansowanie
w formie dotacji, z dnia 9.12.2013 roku)

Koszt całego zadania – 646 000,00 zł, środki z NFOŚiGW – 646 000,00 zł

Tunel foliowy podczas budowy

Powierzchnia 240 m²

Tunel foliowy z automatycznym systemem nawadniania i sterowania klimatem
oraz zasileniem rezerwowym do hodowli ginących gatunków roślin

DECYZJE...

na zbiór nasion i części wegetatywnych, ich hodowlę oraz zasilanie populacji naturalnych i przenoszenie na dogodne dla nich stanowiska

1. Decyzja MŚ z dnia 4.01.2017 r., DOP-WPN.286.45.2016.RS

Starodub łąkowy (*Ostericum palustre*), Mieczyk dachówkowaty (*Gladiolus imbricatus*), Kosaciec syberyjski (*Iris sybirica*), Fiołek mokradłowy (*Viola stagnina* syn. *Viola persicifolia*), Wężymord stepowy (*Scorzonera purpurea*), Kostrzewa amethystowa (*Festuca amethystina*)

2. Decyzja MŚ z dnia 16.03.2017 r., DOP-WPN.286.55.2017.MŚ

Lilia złotogłów (*Lilium martagon*), Jarzab brekinia (*Sorbus torminalis*), Goryczka wąskolistna (*Gentiana pneumonanthe*), Nawrot lekarski (*Lithospermum officinale*), Sporek pięciopęcikowy (*Spergula pentandra*), Dzwonek boloński (*Campanula bononiensis*)

3. Decyzja RDOŚ z dnia 20.04.2017 r., WPN-II.6400.8.2017.AC.3

Wawrzynek wilczelyko (*Daphne mezereum*) na terenie Nadleśnictwa Konstantynowo

4. Decyzja GDOŚ z dnia 12.05.2017 r., DZP-WP.6205.42.2017.PR.2

Brak zezwolenia na zbiór nasion Goździka siniego (*Dianthus gratianopolitanus*) na terenie rezerwatu przyrody „Goździk siny w Grzybnie”

Ochrona siedlisk i ginących gatunków flory WPN poprzez hodowlę ex situ

Zadania zaplanowane w projekcie w zakresie ochrony gatunków flory Wielkopolskiego Parku Narodowego dotyczą następujących gatunków zagrożonych na terenie Parku i obszaru Natura 2000 Ostoja Wielkopolska:

1. **Starodub łąkowy** (*Ostericum palustre*)
2. **Mieczyk dachówkowaty** (*Gladiolus imbricatus*)
3. **Kosaciec syberyjski** (*Iris sybirica*)
4. **Fiołek mokradłowy** (*Viola stagnina* syn. *Viola persicifolia*)
5. **Wężymord stepowy** (*Scorzonera purpurea*)
6. **Kostrzewa amethystowa** (*Festuca amethystina*)
7. **Wawrzynek wilczęłyko** (*Daphne mezereum*)
8. **Lilia złotogłów** (*Lilium martagon*)
9. **Jarząb brekinia** (*Sorbus torminalis*)
10. **Goryczka wąskolistna** (*Gentiana pneumonanthe*)
11. **Nawrot lekarski** (*Lithospermum officinale*)
12. **Sporek pieciopęcikowy** (*Spergula pentandra*)
13. **Dzwonek boloński** (*Campanula bononiensis*)
14. ~~Goździk siny~~ (*Dianthus gratianopolitanus*)

Starodub łakowy (*Ostreicum palustre*)

Kosaciec syberyjski (*Iris sybirica*)

Mieczyk dachówkowaty (*Gladiolus imbricatus*) – nasiona

Mieczczyk dachówkowy (*Gladiolus imbricatus*) – kielkowanie

Mieczyk dachówkowaty (*Gladiolus imbricatus*) – cebule

ZASILENIE MIEJSCOWYCH POPULACJI

❖ Obwód Ochronny Puszczykowo:

- **Kosaciec syberyjski** (*Iris sibirica*), 50 szt., oddział 5Ba

❖ Obwód Ochronny Górka:

- **Mieczyk dachówkowaty** (*Gladiolus imbricatus*), 50 szt., oddział 208 r
- **Starodub łakowy** (*Ostericum palustre*), 50 szt., oddział 127Ba

Starodub łakowy, fot. M. Górna

Starodub łakowy zjadany przez ślimaka winniczka.....

OCHRONA GATUNKOWA W WPN

- USTAWA z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 12 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409)
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2016 poz. 2183)
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 października 2014 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. 2014 poz. 1408)

We florze Parku występują 83 gatunki roślin naczyniowych podlegających ochronie prawnej zagrożonych wyginięciem, w tym 16 gatunków podlega ochronie częściowej a 67 gatunków podlega ochronie ścisłej.

Stwierdzono występowanie 13 gatunków płazów, spośród 18 występujących w Polsce.

BOBRY... W WPN

Obszar ochrony ścisłej – Sarnie Doły, fot. K. Kanas, 2011 r.

EUROPEJSKA SIEĆ EKOLOGICZNA NATURA 2000

- Dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku *o ochronie dzikiego ptactwa* (tzw. dyrektywa ptasia)
  - Dyrektywa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku *o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory* (tzw. dyrektywa siedliskowa)
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000
-
- **powierzchnia Parku – 7584 ha**
  - **powierzchnia Ostoi Wielkopolskiej – 8427,1 ha**
  - **powierzchnia Ostoi Rogalińskiej – 7546,8 ha**
  - **powierzchnia całkowita – 23557,9 ha**
  - **powierzchnia manipulacyjna – 8433,34 ha**

Według SDF Ostoi Rogalińskiej PLB 300017 głównymi przedmiotami ochrony są następujące gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG:

Dzięcioł średni – *Dendrocopos medius*

Rybitwa czarna – *Chlidonias niger*

Batalion – *Philomachus pugnax*

Kania ruda – *Milvus milvus*

Kania czarna – *Milvus migrans*

SDF dla Ostoi Wielkopolskiej wymienia następujące gatunki zwierząt wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

Ssaki:

Mopek – *Barbastella barbastellus*

Nocek duży – *Myotis myotis*

Wydra – *Lutra lutra*

Płazy i Gady:

Traszka grzebieniasta – *Triturus cristatus*

Kumak nizinny – *Bombina bombina*

Bezkręgowce:

Poczwarówka zwężona – *Vertigo angustior*

Skójka gruboskorupowa – *Unio Crassus*

Trzepla zielona – *Ophiogomphus cecilia*

Zalotka większa – *Leucorrhinia pectoralis*

Czerwieńczyk nieparek – *Lycaena dispar*

Pływak szerokobrzeżek – *Dytiscus latissimus*

Jelonek rogacz – *Lucanus cervus*

Kozioróg dębosz – *Cerambyx cerdo*

Poczwarówka jajowata, fot. A. Rodziewicz

Czerwieńczyk fioletek, fot. A. Rodziewicz

MONITORING NIETOPERZY

1. Borowiec wielki (*Nyctalus noctula*)
2. Borowiaczek (*Nyctalus leisleri*)
3. Mroczek późny (*Eptesicus serotinus*)
4. Mroczek posrebrzany (*Vespertilio murinus*)
5. Karlik większy (*Pipistrellus nathusii*)
6. Karlik malutki (*Pipistrellus pipistrellus*)
7. Karlik drobny (*Pipistrellus pygmaeus*)
8. Nocek rudy (*Myotis daubentonii*)
9. Nocek łydkowłosy (*Myotis dasycneme*)
10. Nocek Natterera (*Myotis nattereri*)
11. Nocek duży (*Myotis Myotis*)
12. Mopek (*Barbastella barbastellus*)
13. Gacek brunatny (*Plecotus auritus*)

PRZEJŚCIE DLA ZWIERZĄT NAD DROGĄ KRAJOWĄ NR 5

PRZEJŚCIE DLA ZWIERZĄT NAD DROGĄ KRAJOWĄ NR 5 (WPN)

(przyjęte na podstawie badań wstępnych jako modelowe)

Współczynnik szerokości do długości $S/L = 1,7$ (30 m / 17,7 m)

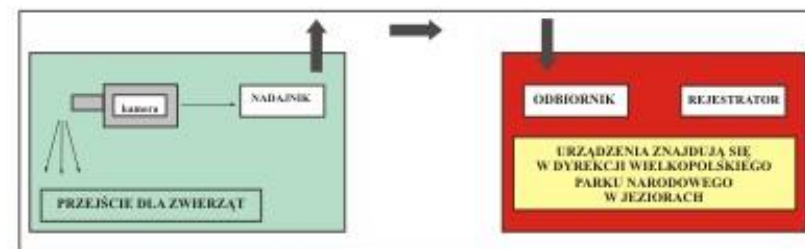

**URZĄDZENIE ZOSTAŁO ZAINSTALOWANE W CELACH
BADAWCZO-NAUKOWYCH.
SŁUŻY DO MONITORINGU, ZARÓWNO W DZIEŃ JAK I W NOCY
REJESTRUJE PRZECHODZĄCE ZWIERZĘTA I LUDZI !!!
JEST WŁASNOŚCIĄ WIELKOPOLSKIEGO PARKU NARODOWEGO!**

**TY TEŻ ZOSTAŁEŚ JUŻ ZAREJESTROWANY!
KAŻDA PRÓBA DEWASTACJI LUB KRADZIEŻY
BĘDZIE ZGŁOSZONA POLICJI!**

**NIE KORZYSTAJ Z PRZEJŚCIA, KTORÉ
NIE JEST PRZEZNACZONE DLA CIEBIE!**

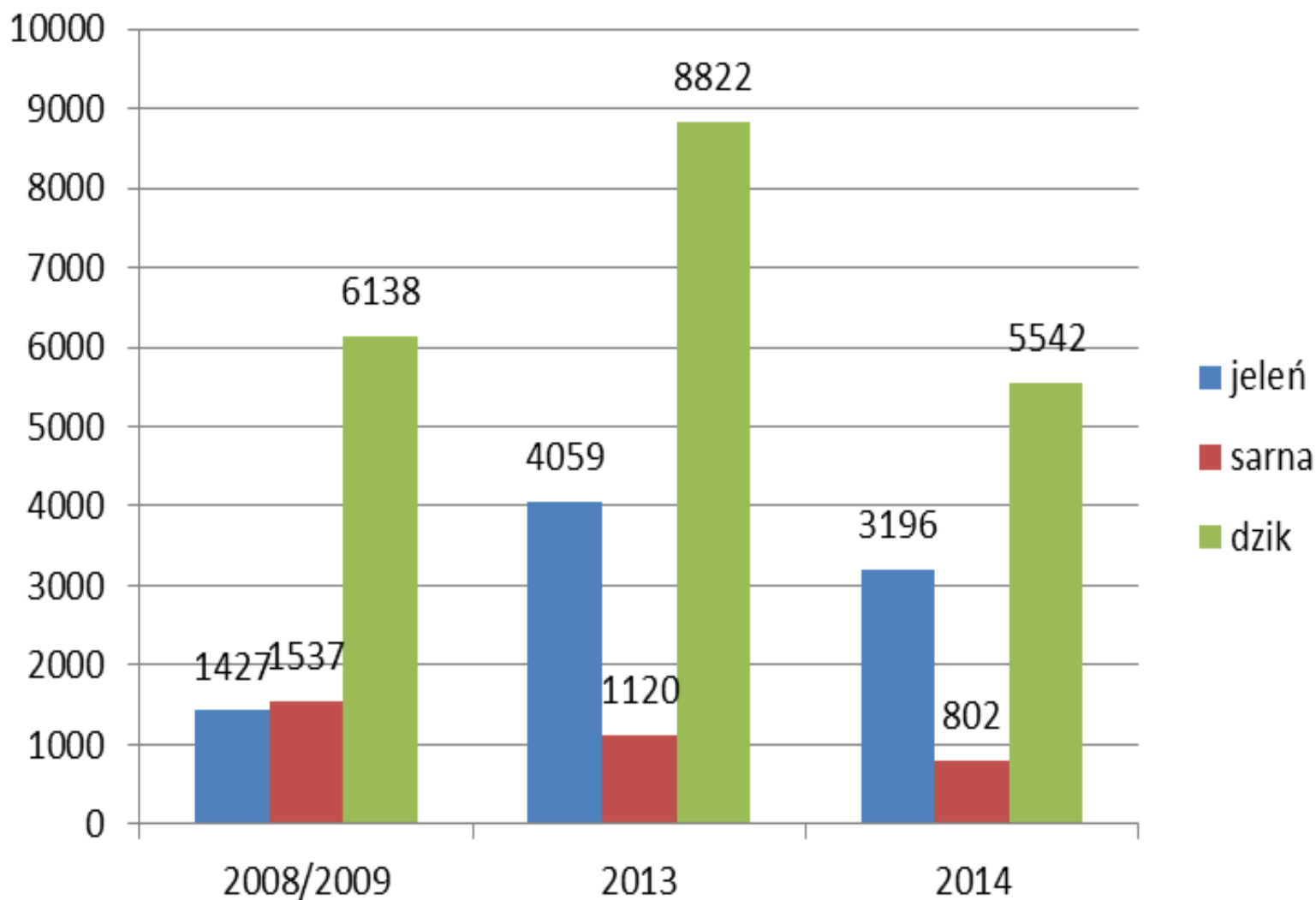

SEKWENCJE FILMOWE Z CHMARAMI JELENI NA PRZEJŚCIU DLA ZWIERZĄT W WPN

Migracja zwierzyny grubej (jeleń, sarna, dzik) przejściem dla zwierząt w latach 2008/2009, 2013 i 2014

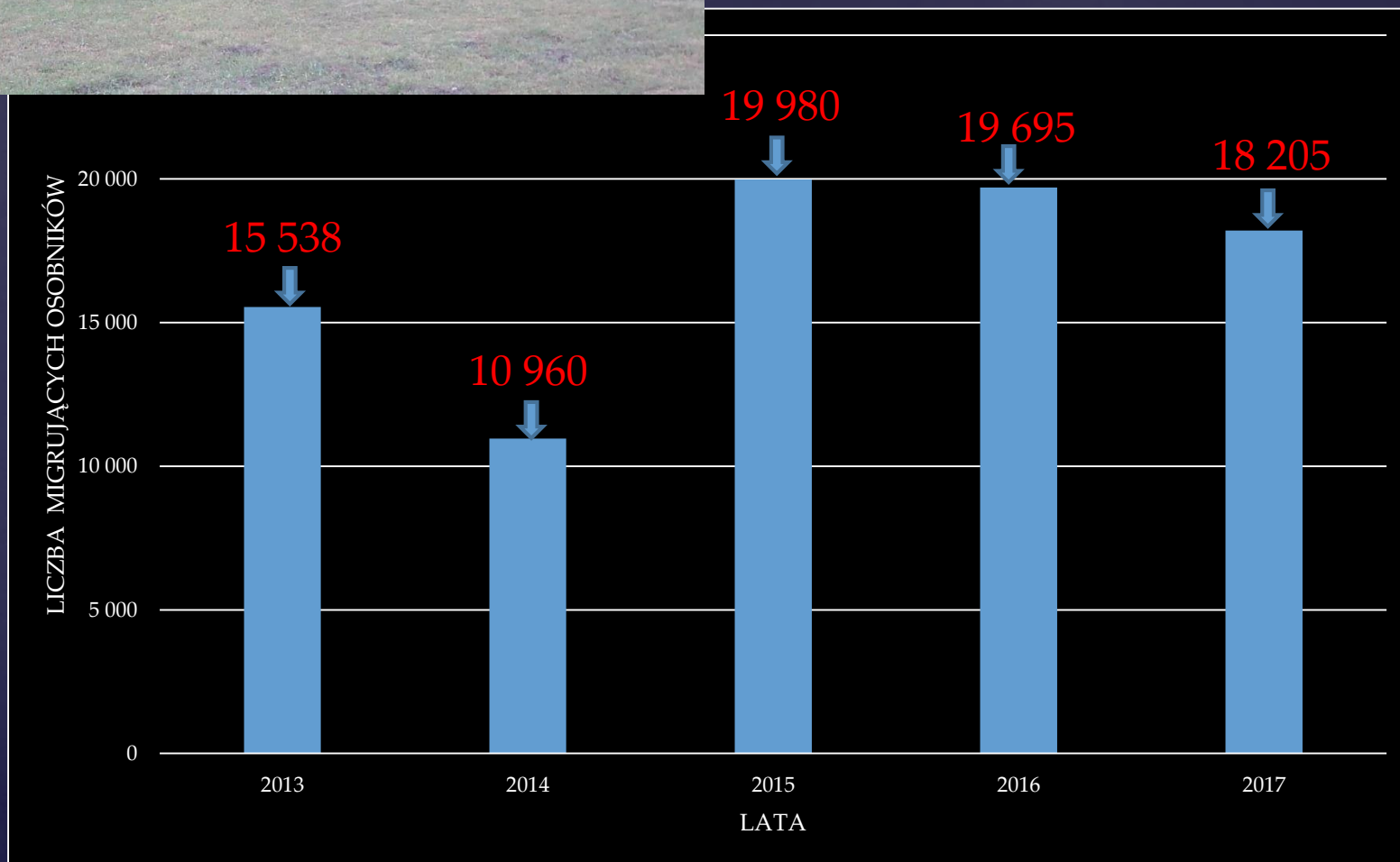

MIGRACJA ZWIERZYNY PRZEJŚCIEM DLA ZWIERZĄT

Loha karmiąca młode na środku przejścia

WILK (*Canis lupus*) na przejściu dla zwierząt w WPN

WYDZIAŁ HODOWLI I BIOLOGII ZWIERZĄT
 Instytut Zoologii

Poznań, dnia 26 stycznia 2012 r.

L.dz. IZ - 1/2012

Szanowny Pan
 Mgr inż. Adam Kaczmarek
 Dyrektor
 Wielkopolskiego Parku Narodowego
 Jezioro
 62-050 Mosina

Szanowny Panie Dyrektorze
 w odpowiedzi na pismo Zn. spr. Tt-mg-5-55-1/2012 z dnia 18.01.2012 r. dotyczące oceny właściwego rozpoznania gatunku na znajdującym się na stronie internetowej Wielkopolskiego Parku Narodowego nagraniu filmowym informuję, co następuje:
 Nagranie filmowe na stronie internetowej www.wielkopolskipn.pl w zakładce monitoring przejścia dla zwierząt nad drogą krajową nr 5 w okolicy miejscowości Dębienko z dnia 11 grudnia 2011 r., o godz. 00.10 przedstawia wilka *Canis lupus* L., 1758.
 Potwierdzam niniejszym właściwe rozpoznanie gatunku na dokonanym nagraniu.
 Stwierdzenie wilka, *Canis lupus* na przejściu nad drogą krajową nr 5, zlokalizowanym w oddziałach 189i, 188a i 188d na kilometrze drogi 204 + 490 w Wielkopolskim Parku Narodowym świadczy o optymalnym usytuowaniu tej inwestycji w odniesieniu do szlaków migracyjnych zwierząt oraz właściwej konstrukcji, zgodnej ze standardami i wymogami ochrony przyrody.

Z poważaniem
 prof. dr hab. Andrzej Bereszyński

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
 ul. Wojska Polskiego 73 c, 60-625 Poznań
 tel./fax (48 61) 848 76 49
 e-mail: whltz.kz@up.poznan.pl

- ✓ 11 grudnia 2011 roku – jednorazowo zaobserwowano na przejściu wilka (prof. Andrzej Bereszyński)
- ✓ 17 maja 2013 roku
- ✓ 30 marca 2018 roku

OFIARA WILKA.....

- pojedynczy wilk
- najatrakcyjniejsza część tuszy – wątroba i serce
- wilk konsumował swoją ofiarę spokojnie

Autor filmu: K. Nowacki, 2018 r.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Fot. M. Górna